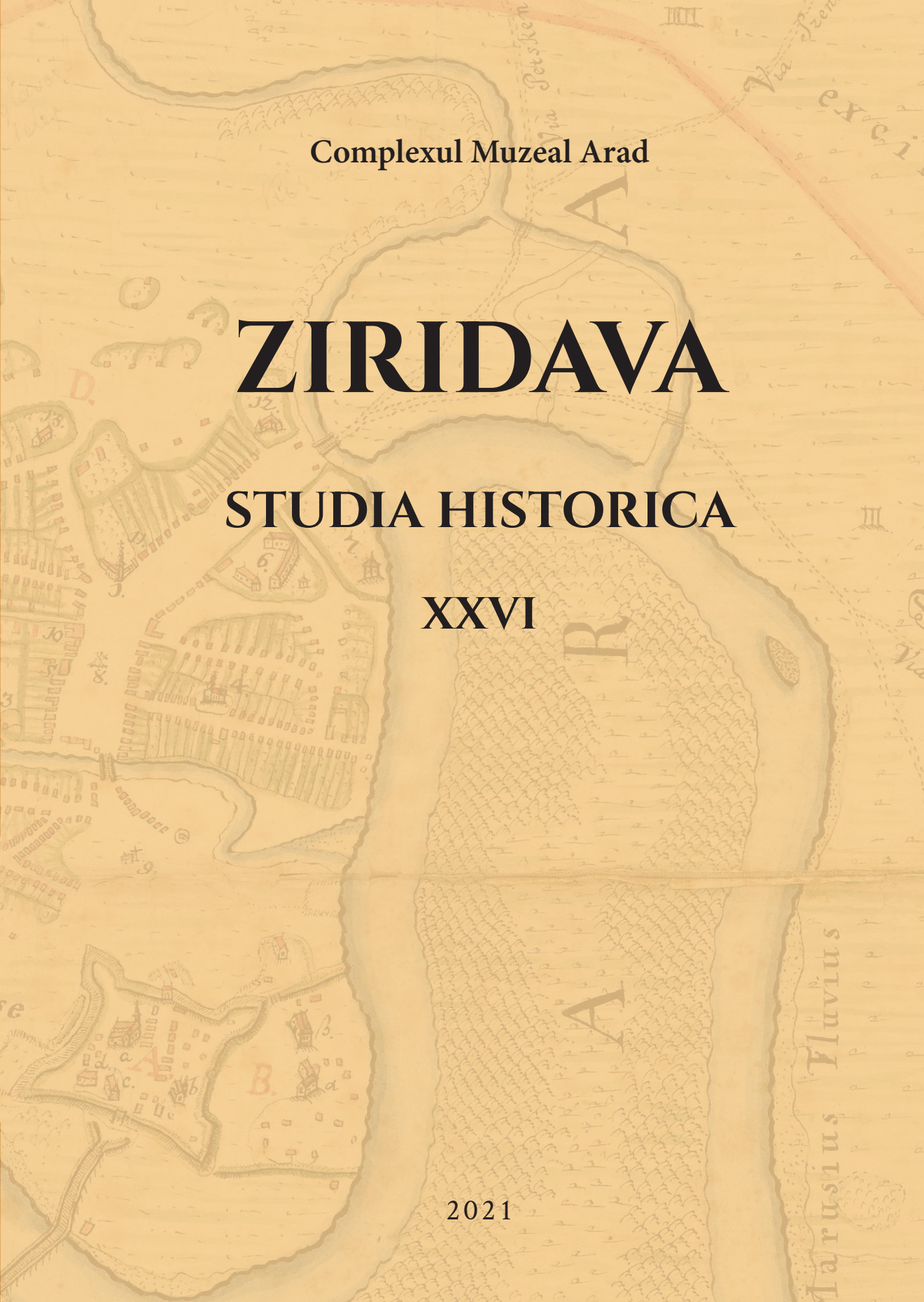

A historical map of Arad, Romania, showing the city's layout, the Tisza River, and the Danube River. The map is drawn in a detailed, hand-drawn style with various labels and numbers. The city is shown with its walls and internal structures, and the river is depicted with a wavy line. The map is oriented with North at the top.

Complexul Muzeal Arad

ZIRIDAVA

STUDIA HISTORICA

XXVI

2021

ZIRIDAVA
STUDIA HISTORICA
XXVI

COMPLEXUL MUZEAL ARAD

ZIRIDAVA
STUDIA HISTORICA
XXVI

Editura MEGA | Cluj-Napoca | 2021

**Proiect editorial coordonat de Complexul Muzeal Arad
și susținut financiar de Consiliul Județean Arad**

Consiliul de redacție:

Redactori: SORIN OVIDIU BULBOACĂ, FELICIA ANETA OARCEA

Secretari de redacție: IOAN PAUL COLTA, ANIKÓ WITMAN, ADRIANA PANTAZI

Consiliul științific:

JOSEF WOLF, Institutul pentru Istoria și Geografia Regională a Șvabilor Dunăreni, Tübingen, Germania; OVIDIU PECICAN, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca; MIRCEA MĂRAN, Școala de Studii Înalte pentru Educatori „Mihailo Palov”, Vârșeț, Serbia; ANDREEA EMBER, Centre des Monuments Nationaux, France; EUSEBIU NARAI, Universitatea de Vest Timișoara; ANDREI FLORIN SORA, Universitatea din București, Societatea de Științe Istorice din România; LAURENȚIU ȘTEFAN SZEMKOVICS, Arhivele Naționale Istorice Centrale, București; CORNELIU PĂDUREAN, Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad; ANDREI ANDÓ, Universitatea „Aurel Vlaicu” Arad; MARIUS IOAN GREC, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” Arad; DORU SINACI, Biblioteca Județeană „A. D. Xenopol” Arad; DUMITRU TOMONI, Societatea de Științe Istorice din România.

*In Romania, the periodical can be obtained through subscription or exchange,
sent as post shipment, from Museum Arad, Arad, Piata G. Enescu 1, 310131, Romania.
Tel. 0040-257-281847.*

ZIRIDAVA. STUDIA HISTORICA

Any correspondence will be sent to the editor:

MUSEUM ARAD

Piata George Enescu 1, 310131 Arad, RO

e-mail: office@museumarad.ro

The content of the papers totally involve the responsibility of the authors.

Persoane de contact:

Dr. Sorin Ovidiu Bulboacă: sorin_bulboaca@yahoo.com

Dr. Felicia Aneta Oarcea: felly_oarcea@yahoo.com

Dr. Ioan Paul Colta: colta86@gmail.com

ISSN 1224-7316

Copertă: CĂLIN MAN

Tehnoredactare: IOAN DOREL RADU

Editura Mega | www.edituramega.ro

e-mail: mega@edituramega.ro

CUPRINS

- 9 **Cuvânt înainte**
- 11 **SORIN OVIDIU BULBOACĂ**
O familie nobiliară românească din comitatul Zarandului – Moga de Hălmagiu (sec. XV–XVI)
A Romanian noble family from the Zarand County – Moga from Hălmagiu (15th–16th centuries)
- 23 **ELENA RODICA COLTA**
Franciscanii și cultura occidentală în vestul României. Biblioteci în mișcare
The Franciscans and occidental culture in western Romania. Libraries on the move
- 43 **AUGUSTIN MUREȘAN**
Stema familiei Huniade pe unele arbalete din secolul al XV-lea. Noi date
The Coat of arms of Huniade family on some crossbows from the 15th century. New data
- 57 **ANDREEA EMBER**
Un chateau d'architecture classique – Le Chateau de la Maisons sur Seine
A classic architecture castle – Castle of Maisons sur Seine
- 83 **OVIDIU PECICAN**
Letopisețul Cantacuzinesc și Cronica lui Matei Basarab
The Cantacuzino's Family Chronicle and The Chronicle of Matei Basarab
- 97 **VASILE MĂRCULEȚ, IOAN MĂRCULEȚ**
Organizarea administrativ-revoluționară românească a scaunelor Mediaș și Sighișoara în 1848-1849
The Romanian administrative-revolutionary organization of the Mediaș and Sighișoara chairs in 1848–1849

- 117 **DANIELA DETEȘAN**
 Testamente feminine din districtul Năsăud
Female testaments from Năsăud district
- 137 **ANDREI ANDÓ**
 Presa imigrației româno-maghiare în America
Romanian-Hungarian immigration press in America
- 155 **MIHAI-OCTAVIAN GROZA**
 O viață închinată învățământului românesc transilvănean. Contribuții privind biografia profesorului Tit Liviu Blaga (1881–1916)
A life dedicated to the Transylvanian Romanian education. Contributions regarding the biography of professor Tit Liviu Blaga (1881–1916)
- 165 **FELICIA ANETA OARCEA**
 Elite intelectuale ale generației Marii Uniri. Episoade din istoria familiilor Robu și Coțioi
Intellectual elites of the Great Union generation. Scenes from the history of Robu and Coțioi families
- 179 **MELINDA MITU**
 Obiecte propagandistice din timpul Marelui Război în colecțiile Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei
Propagandistic objects from the Great War held in the collections of the National History Museum of Transylvania
- 189 **MIRCEA MĂRAN**
 Românii din Iasenova
The Romanians from Iasenova
- 197 **MARIN POP**
 Participarea organizației Partidului Național Român din județul Arad la alegerile parlamentare din noiembrie 1919 și iunie 1920
Participation of the organization of Romanian National Party from Arad county in the parliamentary elections of November 1919 and June 1920
- 225 **EUSEBIU NARAI**
 Participarea Ripensiei la competițiile fotbalistice interne (1928–1931)
Participation of the Ripensia team in the internal football competitions (1928–1931)
- 257 **IONELA SIMONA MIRCEA**
 Direcții de acțiune ale Camerei de Comerț și Industrie Alba în perioada 1928–1934, reflectate în rapoartele de activitate din 1933–1934
Direction of action of the Alba Chamber of Commerce and Industry during 1928–1934, reflected in activity reports from 1933–1934

- 275 **MIRCEA BARON**
Prizonieri de război sovietici utilizați în activitatea productivă din Valea Jiului
Soviet prisoners of war used in production in the Jiu Valley
- 297 **LAURENȚIU ȘTEFAN SZEMKOVICS**
O sută de ani de la instituirea stemei Regatului României (1921–2021)
One hundred yers since the establishment of the establishment of the coat of arms of the Kingdom of Romania (1921–2021)
- 309 **IOAN PAUL COLTA**
Recenzie – Japonisme in the Austro-Hungarian Monarchy

Direcții de acțiune ale Camerei de Comerț și Industrie Alba în perioada 1928–1934, reflectate în rapoartele de activitate din 1933–1934

Direction of action of the Alba Chamber of Commerce and Industry during 1928–1934, reflected in activity reports from 1933–1934

IONELA SIMONA MIRCEA*

Abstract: The activity of the Alba Chamber of Commerce and Industry during 1928–1934 focused on: capitalizing on the riches of the area (gold, silver, wine, wood, cattle, birds, fruits, sand, stone, salts, methane gas, etc.) that could bring prosperity and economic stability; establishing a more lively circulation of goods and values, because a good that does not move and is inactive has no value for society, and a modern economic life is determined only by the speed of their movement; a continuous intensification of economic and productive activity by removing any disruptive agent and in conditions of free competition, because only free competition establishes the perfect harmony between the three economic elements: labor, production, consumption; easing taxation and all burdens on economic, industrial and trade activity; the removal of usury by all means and the reduction of the interest rate in the lending activity, given that the development of economic life cannot be conceived without credit and the damage to the credit system, due in large part to usury practiced along the whole line, could only have consequences. disastrous for both the creditor and the debtor; restoration of bank capital by merging credit institutions; encouraging fair trade and protecting it, removing elements that compromise it.

Keywords: Alba Iulia, economy, trade, industry, interwar, institutions.

* Istoric-muzeograf, Muzeul Național al Unirii Alba Iulia, drd. Universitatea de Medicină și Farmacie „George Palade” Târgu Mureș, ionelasimonamircea1966@yahoo.com.

Camera de Comerț și Industrie Alba, căreia i-au fost arondate județele Alba și Târnava Mică, a luat ființă în 1927, prin Decretul Regal nr. 2300, din 3 februarie 1927, în urma a numeroase intervenții la organele centrale din partea industriașilor și a comercianților din zonă, dornici să valorifice cât mai bine potențialul economic de aici. Experiența câștigată anterior de către industriași și comercianții din această regiune, când, după formarea României Mari, pentru o scurtă perioadă, Alba a continuat să facă parte din jurisdicția Camerei de Comerț și Industrie Cluj¹, apoi, din 1924, a Camerei de Comerț și Industrie Deva², care au funcționat pe baza legii austro-ungare, a fost importantă în înțelegerea noului context creat după adoptarea Legii pentru reorganizarea Camerelor de Comerț și Industrie din 12 mai 1925, lege care marca practic un nou început. Era nevoie de organizarea unei Camere cu sediul în Alba Iulia, care să cunoască în detaliu plusurile și minusurile din acest teritoriu, în plan economic, cea mai sigură cale pentru găsirea celor mai bune formule în scopul revitalizării economice, a asigurării performanței și a creșterii nivelului de trai în zonă.

În fapt, stimularea potențialului productiv și comercial local a reprezentat un obiectiv prioritar pentru noua conducere a țării după Unire. Adoptarea Legii din mai 1925, precum și a Regulamentului de aplicare a acesteia (2 iunie 1925) au fost ultimele reglementări din vastul program de reorganizarea a aparatului de stat, a sistemului instituțional și de uniformizare a legislației, inițiat de către autorități după crearea statului național unitar român. Se preciza în cuprinsul legii că: „Guvernul, apreciind importanța intereselor comerciale și industriale, va putea înființa în fiecare capitală de județ câte o cameră de comerț și industrie, având ca circumscripție județul”³.

În baza aceleiași legi, a fost creată și Uniunea Camerelor de Comerț și Industrie, instituție publică cu caracter național, cu sediul la București, scopul acesteia fiind acela de a oferi un cadru necesar discutării tuturor problemelor economice, de la nivel local și național, pentru un benefic schimb de păreri între reprezentanții camerelor județene în scopul găsirii unor soluții comune, pentru conturarea unor programe economice de ordin general care să fie prezentate în fața Guvernului și a altor instituții centrale.

Camerele de Comerț și Industrie, instituții publice autonome aflate sub controlul statului, înființate prin decret regal la recomandarea Ministerului

¹ Camera de Comerț și Industrie Cluj avea în jurisdicție județele Alba, Cluj, Năsăud, Sălaj, Someș, Târnava Mică, Turda. Vezi: Eugen Buciuman (coord.), *Monografia activității camerale în județul Alba 1850–2000*, Editura Altip, Alba Iulia, 2000, p. 25.

² Camera de Comerț și Industrie Deva avea în jurisdicție județele Hunedoara și Alba.

³ În România existau 33 de camere de comerț și industrie cuprinzând în sfera lor de competență 71 de județe. Vezi: Eugen Buciuman (coord.), *op. cit.*, p. 30.

Industriei și Comerțului, create pentru a apăra și susține interesele economice locale, aveau, în același timp, și un rol consultativ și administrativ, fiind investite cu personalitate juridică. Ele trebuiau să fie preocupate în special de problemele firmelor locale, ale meseriașilor, comercianților, producătorilor agricoli și industriașilor aflați în evidența Oficiului Registrului Comerțului de cel puțin un an și care plăteau un impozit adițional, acordându-le sprijin, oferindu-le informații utile privind legislația în materie economică și comercială, deschizându-le noi posibilități privind aprovizionarea cu materii prime și utilaje, ori desfacerea pe piața internă și internațională a produselor lor, căutând și găsind pentru aceștia soluții de creditare, etc.

Conform legii, camerele reprezentau legătura între membrii ei cu statul și instituțiile abilitate ale statului în scopul susținerii și promovării propriilor interese economice, dar și ale țării. În acest sens, atribuțiile camerelor constau în: „trimiterea informațiilor și a avizelor asupra problemelor referitoare la industrie și comerț către Guvern, Uniunea Camerelor sau oricare altă autoritate publică; colaborarea cu Institutul de Statistică al statului și cu Uniunea Camerelor la alcătuirea statisticilor privitoare la mișcarea industrială și comercială; punerea la îndemâna comercianților și a industriașilor a informațiilor de care puteau avea nevoie; ținerea evidenței firmelor individuale și sociale; colaborarea cu camerele de agricultură și de muncă; alcătuirea de rapoarte către minister despre mersul industriei și comerțului în circumscripție; înființarea de târguri, hale, piețe, expoziții permanente și muzee comerciale, târguri periodice de mostre, de instituții de cultură profesională; instituirea de burse de studii; înființarea de cămine de ucenici; publicarea unui buletin oficial al camerei care să arate rezultatele obținute în teritoriu, soluții, perspective; construirea unui sediu și a unor construcții pentru interesul comerțului și industriei”⁴.

Conform legii, camerele erau în drept să solicite ajutorul autorităților, comercianților, industriașilor pentru orice informație utilă. Membrii camerei, cetățeni majori cu domiciliul în circumscripția camerei, cu firmă înregistrată și autorizație de cel puțin un an, supuși plății impozitului pe veniturile obținute, erau repartizați în patru categorii: comerț mic și mare și industria mică și mare.

Pentru o bună funcționare, organele de conducere ale camerei, conform legii, erau: adunările generale, adunările pe secțiuni (industrială și comercială), consiliul de administrație al camerei, comitetul de direcție, cenzorii. Adunarea generală cuprindea toți membri din circumscripție. Adunarea generală ordinară alegea membrii consiliului de administrație. Cu aprobarea Ministerului Industriei și Comerțului, la nevoie, adunările generale se puteau convoca extraordinar. Problemele de interes special se discutau în cadrul unor adunări

⁴ *Ibidem*, p. 27.

separate ale celor două secțiuni. Consiliul de administrație era format din membrii aleși de drept⁵, delegați și corespondenți, numărul acestora fiind situat între un minim de 20 și maxim de 80, în funcție de întinderea circumscripției. Prin vot secret, consiliul alegea un președinte și doi vicepreședinți (unul pentru industrie și altul pentru comerț) pe o durată de patru ani. Pentru probleme specializate, consiliul putea lucra în comisii permanente și speciale. Conducerea afacerilor urgente ale camerelor, executarea deciziilor adunărilor generale și ale consiliului cădeau în sarcina Comitetului de direcție, în calitate de organ executiv, acesta fiind compus din președinte, vicepreședinte, un delegat al Ministerului Industriei și Comerțului și un secretar, ultimul fără drept de vot deliberativ. Cei trei cenzori, pentru fiecare cameră, reprezentau Ministerul de Finanțe, Uniunea Camerelor și Adunarea generală a camerei, și verificau dacă registrele de contabilitate erau regulat ținute și completate, precum și încadrarea în buget. Pe lângă fiecare cameră era desemnat prin decret regal câte un comisar al guvernului, la propunerea Ministerului Industriei și Comerțului, cu rolul de a asigura un contact permanent între cameră și organele centrale de stat⁶.

De la început, Camera de Comerț și Industrie Alba, în ciuda dificultăților, precum lipsa unui local propriu, și-a organizat structurile interne pentru o bună funcționare, și-a stabilit un program de acțiune, în urma unor analize și prospecții în teren și, conform reglementărilor juridice în vigoare, a stabilit legături cu antreprenorii și cu celelalte Camere în cadrul Uniunii acestora. Ea a participat la întruniri, sedințe, diverse întâlniri pentru formularea unor deziderate și pentru discutarea unor proiecte și a unor programe comune ori de ordin general.

Primii pași au constat în alegerea conducerii și organizarea internă a instituției pe departamente. Imediat după actul de înființare, prin Decretul Regal din 8 februarie 1927, conducerea camerei a fost preluată de o comisie interimară formată din Dominic Rațiu (director de bancă), Nicolae Bârsan (fabricant), Ironim Moga și Romul Hagea (comercianți), Petru M. Opincaru (industriș), Fuchs Nandor, Ioan Duvlea, David Samoilă, Teodor Kosinca (comercianți). Instalarea oficială a comisiei la conducere a avut loc în 17 februarie 1927, în prezența președintelui Tribunalului Alba. Președinte a fost ales Dominic Rațiu. Începutul activității nu a fost deloc ușor. Prima și cea

⁵ Deputații și senatorii aleși în circumscripția respectivă, foști președinți ai camerelor, care au funcționat cel puțin cinci ani și rămăneau în continuare membri, un profesor delegat de școlile superioare de comerț din circumscripție, directorul Băncii Naționale sau a sucursalelor ei, un delegat al federațiilor cooperativelor, delegați ai celorlalte camere profesionale.

⁶ C. Hamangiu, *Codul General al României. Legi uzuale*, Partea I, Editura Monitorul Oficial, 1938, pp. 770–790.

mai importantă sarcină a fost pregătirea alegerilor pentru formarea primului Consiliu de administrație⁷. După alegerile din 17 iunie 1928, organizate în acest sens, și validarea rezultatelor, la 1 iulie 1928, de către Uniunea Camerelor, în baza adresei acesteia, cu nr. 2197, din 26 iunie 1928, primul consiliu de administrație al Camerei de Comerț și Industrie Alba și-a început activitatea, membrii aleși reprezentând întregul spectru economic local. Din acest consiliu au făcut parte: Dominic Rațiu (președinte), Camil Velican (vicepreședinte), Zaharia Muntean, Cornel Ongert, Aurel Bojiță, Gheorghe David, Ștefan Stanilovici, Ioan Moga, Ioan Anca, Petru Adam, Ioan Dădârlat, Dionisie Iosif, Eugen Mera, Emil Oltean, Herman Izsa, Wilhelm Papp, Coloman Garda, Augustin Felea, Eugen Müller. Deputații Ioan Pop, Emil Felea și Ioan Colbazi, senatorul Elmer Gyrafas și Apostol Marinescu, precum și directorul Băncii Naționale a României, au intrat în consiliu ca membrii de drept⁸. La nivelul consiliului s-a ales comitetul de direcție, ca organ executiv, format dintr-un președinte și doi vicepreședinți (câte unul pentru fiecare dintre cele două secțiuni, industrie și comerț) plus un delegat al Ministerului Comerțului și Industriei și un secretar.

Problema spațiului pentru un sediu a fost prioritară din start. Lipsită de un sediu propriu, Camera de Comerț și Industrie Alba a primit gratuit pentru două luni o cameră din sediul sucursalei Băncii Române din Alba Iulia, apoi și-a desfășurat activitatea în imobilul avocatului Emanoil Victor, plasat în centrul orașului Alba Iulia, în Piața Mihai Viteazul. Odată rezolvată problema sediului, chiar dacă soluția era una temporară, camera și-a organizat serviciile necesare: contabilitate, registratură, corespondență, biroul de statistică și informații. Și-a întocmit un buget pentru rezolvarea cât mai rapidă a urgențelor, hotărându-se ca excedentul bugetar, dacă va exista, să fie economisit la bancă pentru construirea în viitor a unui sediu propriu. Destul de repede și-a desemnat delegații pentru camerele profesionale din Alba Iulia, pentru comunele urbane și pentru Uniunea Camerelor. În 1928 s-au ținut patru ședințe ale consiliului de administrație și 15 adunări ale comitetului de direcție în cadrul cărora au fost discutate numeroase probleme, s-au făcut planuri, s-au stabilit obiectivele imediate și de perspectivă pentru zona Albei.

Cu o suprafață de 35.871 km² și o populație de 195.103 locuitori, județul Alba avea o economie bazată pe exploatarea aurului și a argintului, a pietrei de construcție, a pădurilor, a sării, precum și pe cultura cerealică și legumicolă

⁷ Deși legea îi conferea atribuții, drepturi și îndatoriri similare cu ale Consiliului de administrație, comisia interimară a insistat pentru asigurarea unui plus de autoritate a instituției care nu putea fi adus decât prin alegerea democratică a conducerii Camerei, de către toți cei implicați (industriași, negustori, comercianți, meseriași etc.).

⁸ Eugen Buciuman (coord.), *op. cit.*, p. 30 și urm.

(în șesul Mureșului), pe pomicultură și viticultură (în zona deluroasă), pe creșterea animalelor⁹.

Pornind de la aceste realități, conducerea camerei a încercat să asigure adaptarea vieții economico-financiare la condițiile concrete din circumscripție, luând în calcul, desigur, dificultățile generate în plan financiar de Primul Război Mondial, dificultăți resimțite acut mai ales după declanșarea crizei economice la nivel mondial. Deosebit de utilă în înțelegerea problematicii zonei și pentru găsirea unor soluții s-a dovedit cercetarea în teren. În urma unor studii aplicate, de teren, Camera și-a fixat un program de activitate, punctele stabilite în acest program fiind postulate de la care ulterior conducerile camerei nu s-au abătut ci, din contră, s-au străduit să le pună în aplicare pentru atingerea obiectivelor stabilite. Activitatea camerei s-a concentrat pe: valorificarea bogățiilor zonei (aur, argint, vin, lemn, vite, păsări, fructe, nisip, piatră, săruri, gaz metan, etc.) care putea aduce prosperitate și stabilitate economică; stabilirea unei circulații cât mai vii a bunurilor și valorilor, căci un bun care nu circulă e inactiv și pentru societate nu are nici o valoare, iar o viață economică modernă este determinată numai de rapiditatea circulației acestora; o intensificare continuă a activității economice și productive prin îndepărtarea oricărui agent perturbator și în condiții de liberă concurență, pentru că numai libera concurență stabilește armonia desăvârșită între cele trei elemente economice: muncă, producție, consum; ușurarea fiscalității și a tuturor greutăților care apăsau asupra activității economice, industriale și comerciale; înlăturarea prin toate mijloacele a cămătăriei și reducerea procentului dobânzii în activitatea de creditare, în condițiile în care dezvoltarea vieții economice nu se poate concepe fără credit, iar afectarea sistemului de credit, datorat în bună parte cămătăriei practicate pe toată linia, nu putea avea decât consecințe dezastruoase atât pentru creditor cât și pentru debitor; refacerea capitalului bancar prin fuzionarea institutelor de credit; încurajarea comerțului cinstit și ocrotirea lui, înlăturarea elementelor care îl compromit¹⁰.

Pentru punerea în practică a acestor obiective Camera, în baza anchetei amănunțite din teritoriu, a întocmit un raport și l-a înaintat pe cale oficială ministerelor competente, însoțit de propuneri și soluții. Pentru atingerea obiectivelor propuse era nevoie de măsuri urgente de sprijin pentru asanarea datoriilor vechi ale agricultorilor, meseriașilor, industriașilor și comercianților, de o echilibrare a bugetelor, de o reducere a taxelor fiscale, de o scădere a

⁹ Virgil Cisteianu Șerbu, *Dicționarul istoric și statistic al localităților din județul Alba*, vol. I, Editura Santinel, Alba Iulia, 2007, p. 17.

¹⁰ Serviciul Județean Alba al Arhivelor Naționale, *Fond Camera de Comerț și Industrie Alba* (în continuare S.J.A.N. Alba, F.C.C.I.A.), dos. 240/1933–1937, *Raport despre activitatea Camerei de Comerț și Industrie Alba*, f. 34–47.

tarifelor vamale, de reducerea tarifelor de transport CFR, de o restructurare și o reeșalonare a creditelor, de stabilitate monetară, de investiții, lucruri care nu se puteau realiza decât prin Uniune, cu sprijinul ministerelor implicate în tot ceea ce însemna economie, precum și cu ajutorul permanent și constant al guvernului în ansamblu. În acest sens, Camera de Comerț și Industrie Alba a înaintat sugestii și recomandări Uniunii pornind de la situația particulară a circumscripției proprii.

Conform Constituției din 1923 și Legii electorale din 1926, din decembrie 1928 membrii consiliului de administrație ai Camerei de Comerț și Industrie Alba au participat de fiecare dată la alegerea reprezentantului pentru Senatul României, desemnându-și candidații. Camera de Comerț și Industrie Alba a fost arondată circumscripției IV Cluj.

În ciuda acestor primi pași promițători, declanșarea crizei economice, care a generat probleme pretutindeni, a afectat și activitatea Camerei de Comerț și Industrie Alba și circumscripția în ansamblul ei. Consiliul a fost dizolvat și o comisie interimară a fost numită din nou, prin decret regal, la conducerea acesteia. Noua comisie interimară și-a început activitatea la 1 martie 1929, în baza deciziei date prin Decretul Regal nr. 540, din 22 februarie 1929¹¹. În această comisie au intrat: Nicolae Marcu (directorul Băncii „Izvorul” din Aiud), Candin Pop (Întreprinderea Forestieră Alba), Fuchs Nandor (comerciant de textile în Alba Iulia), Dănilă Boilă (băcan în Târnăveni), Traian Marcu (comerciant în Zlatna), Gavril Crișan (directorul Băncii „Izvorul” din Alba Iulia), Lowe Bela (directorul Băncii Comerciale din Alba Iulia), Clemente Dragomir (crâșmar), Traian Iovan (comerciant din Blaj), Anghel Roșca (antreprenor de clădiri din Alba Iulia). Gavrilă Crișan a devenit noul președinte al Camerei, iar Dănilă Boilă vicepreședinte¹². Au fost pregătite alegeri, la sfârșitul lunii aprilie fiind afișată lista electorală cu cei desemnați să aleagă noul consiliu de administrație. Greșelile de procedură au condus la decalarea alegerilor, astfel că abia la 23 octombrie 1929 a fost ales al doilea consiliu de administrație. Gavrilă Crișan a fost ales președinte, iar Fuchs Nandor și Victor Maniu au devenit vicepreședinți pentru secțiile comercială și industrială¹³. Acest consiliu, în ciuda dificultăților specifice perioadei de criză, a reușit să-și ducă la capăt mandatul de patru ani, continuând activitatea Camerei prin preluarea și adaptarea vechilor programe inițiate și încă nefinalizate la care au fost adăugate și altele, impuse de noul context economic.

Pentru valorificarea bogățiilor naturale, Camera a făcut o anchetă amănunțită în teritoriu, la întreprinderile de exploatare auriferă, a întocmit

¹¹ Eugen Buciuman (coord.), *op. cit.*, p. 35.

¹² S.J.A.N. Alba, *F.C.C.I.A.*, dos. 25/1929, f. 10.

¹³ *Ibidem*, f. 52.

un raport asupra nevoilor acestora, asupra condițiilor de dezvoltare și a mijloacelor care le pot asigura dezvoltarea și modernizarea. Raportul a fost înaintat pe cale oficială ministerelor competente, însoțit de propuneri, soluții. Pentru atragerea atenției asupra nevoii și a posibilităților de dezvoltare și modernizare în Alba, procedeele de lucru fiind socotite primitive și periculoase în multe domenii, s-a recurs și la abordarea individuală a unor persoane influente pentru susținerea cauzei. Prin investiții de capitaluri, prin asociații create, s-a insistat pe posibilitatea de a se recurge la metode și mijloace moderne de lucru, de exploatare a resurselor materiale și umane cu maximă eficiență, asigurându-se astfel o creștere de 95% a producției. La insistențe, s-a reușit schimbarea noului regulament al mineritului, revenindu-se la cel vechi, mai favorabil, și care corespundea mai bine naturii specifice a exploatărilor din zonă¹⁴.

Pentru a se asigura evidența clară a tuturor firmelor comerciale individuale și sociale din circumscripție, în baza Legii din 10 aprilie 1931, promulgată prin Decretul nr. 1252 din 1931¹⁵, pe lângă Camera de Comerț s-a înființat Registrul de Comerț, Camera preluând practic această atribuție din sarcina tribunalelor și a primăriilor orașelor. Pe lângă Oficiul Registrului de Comerț a luat naștere și biroul de informații și o cartotecă modernă Kardex.

Observând îndeaproape mersul industriei și comerțului din circumscripția Alba, noua conducere a Camerei a sesizat că perioada era una favorabilă ascensiunii capitalului comercial și dezvoltării capitalului industrial. Dacă capitalul financiar era în suferință, din cauza legilor de asanare a finanțelor în condiții de criză și a schimbărilor permanente a acestora, precum și din cauza activității financiare extinse forțat, prin înmulțirea sucursalelor, prea puțin justificate, capitalul comercial și capitalul industrial existent nu aveau decât de câștigat, dispunând de capacitatea de a canaliza posibilitățile economice, atâtea câte erau, pe vadul lor de activitate, prin concentrarea acestei activități. Nimic nu putea împiedeca evoluția capitalului comercial și industrial de la cursul lor normal. Șeful Camerei, Gavrilă Crișan, era conștient, că în condiții de criză economică firmele mici erau cele dintâi afectate, neputându-se menține fără un sprijin susținut din partea furnizorilor. Dacă micul comerț era gătit de sarcinile fiscale, fiind impus mult deasupra veniturilor sale, marile firme comerciale, supuse unei fiscalizări pe baza registrelor economice, aveau putința de a rezista, formându-și noi sucursale, extinzându-și activitatea, adăugând noi obiective de comerț la cel vechi, încercând să se consolideze cu mai multe fonduri, rezerve și amortismente.

¹⁴ *Ibidem*, dos. 240/1933–1937, f. 40.

¹⁵ *Monitorul Oficial*, nr. 84, din 10 aprilie 1931.

În același timp, industria nu prezenta clar, peste tot, manifestările și rezultatele așteptate. Deficitele înregistrate sub impactul crizei au dus la apariția a două categorii de industrii: cele care s-au născut și care s-au emancipat de sub capitalul financiar și categoria industriilor cartelate.

Capitalul financiar a încercat o dezvoltare anormală și grăbită, lipsită tocmai de condiția esențială în încercarea și legarea lui de spiritul economic. Unindu-se a atras după el și propriile industrii care, natural, au încercat să se dezvolte în același ritm grăbit. În consecință, unele și-au încetat activitatea, iar altele au continuat o perioadă să lucreze cu pierderi. Încă susținute de bănci, aflate și acestea în dificultate, majoritatea au ajuns în cele din urmă la faliment. Chiar dacă s-au salvat pentru moment, totuși au încetat să mai joace vreun rol în plan economic devenind, în fapt, un factor perturbator în economie. Eliminarea lor de pe piață era inevitabilă. S-a creat un spațiu liber pentru întreprinderile cu capital industrial¹⁶.

O problemă delicată era lipsa de reglementare a cartelurilor. Categoria industriilor cartelate s-a dovedit generatoare de mari deficite. Aceste industrii lucrau, în marea lor majoritate, cu o parte neînsemnată din capacitatea lor de producție. De exemplu, Fabrica de sticlă turnată și presată din Diciosânmartin, în 1933, a lucrat doar cu jumătate din capacitatea sa de producție. În situație similară s-a aflat și Fabrica de hârtie din Petrești. De asemenea, în 1933, Fabrica de sticlă din Boziaș a lucrat numai cu o treime din capacitatea sa de producție de geamuri, iar Fabrica de butelii nu a lucrat deloc, deși a realizat un beneficiu de 5 milioane lei, însă acesta nu a reprezentat decât diferența plătită de consumator în prețul normal de vânzare și prețul stabilit de cartel. Ori această diferență reprezenta doar pierderea suferită de economie. Iar pierderea industriei era reprezentată în procentul cu care era redusă activitatea din capacitatea de producție¹⁷.

Rezolvarea problemei deficitului economic impunea ca măsură urgentă eliminarea cartelurilor. Aceasta pentru că industriile cartelate nu puteau produce cu întreaga capacitate decât atunci când prețurile de vânzare ar fi fost coborâte la normal, prin concurență, ca să poată crește cererea și, pe bază de consecință, să crească și producția. Practic, întreprinderile asigurate de beneficii aproape fixe în interiorul țării aveau fixate aproape toate contingente de producție între ele și continuau să vegeteze fără nici un spirit de inițiativă, mulțumindu-se să producă contingentele fixate de cartel. Doar libera concurență ar fi putut stimula spiritul de inițiativă în interior, ducând la creșterea producției și la ieftinirea materiilor prime și a brațelor de muncă, asigurând succesul în cucerirea debușeurilor. Toate aceste înțelegeri

¹⁶ S.J.A.N. Alba, *F.C.C.I.A.*, dos. 240/1933–1937, f. 31.

¹⁷ *Ibidem*, f. 32.

între întreprinderi cartelate, care mențineau prețurile la un nivel fix, stabilit de bunul plac al conducătorilor care nu țineau cont de nevoile și interesele generale, trebuiau desființate.

S-a intervenit la o serie de ministere (de Industrie și Comerț, Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale, Justiției, Uniunii Camerelor de Comerț și Industrie) pentru dizolvarea cartelurilor, dăunătoare intereselor economice și sociale. Argumentul a fost, de fiecare dată, același: atunci când toate articolele industriilor necartelate indicau scăderi de prețuri și prin jocul liberei concurențe se adaptau puterii de consum, articolele întreprinderilor cartelate indicau tot o scădere, nu în ceea ce privește prețurile, ci consumul și cantitatea de producție. Mai mult, când întreprinderile necartelate ofereau o piață tot mai largă brațelor de muncă, măbind producția, cele cartelate respingeau piața muncii automat, odată cu respingerea produselor și fixarea de prețuri ridicate, lucru care, evident, tulbura funcțiunea normală a muncii în producție și raportul dintre producție și consum. Desființarea acestor feluri de înțelegeri între întreprinderile industriale, în opinia președintelui Camerei de Comerț și Industrie Alba, nu putea avea decât efecte pozitive asupra pieței, în sensul scăderii prețurilor de vânzare ale articolelor întreprinderilor cartelate, creșterii producției și consumului, creșterii cererii de materii prime care aveau o mai mare desfacere (var, nisip de quart, lemn), scăderii șomajului, intensificării circulației bunurilor, diminuării privațiunilor datorate scumpetei articolelor întreprinderilor cartelate¹⁸. Dacă organizațiile structurate pe verticală permiteau foloase economice considerabile, cele orizontale, extinse forțat, erau considerate dăunătoare nu numai consumatorilor și muncitorilor ci chiar statului prin micșorarea veniturile, o mână de profitori îmbogățindu-se din munca și privațiunile tuturor. În plus, toate întreprinderile cartelate erau conduse de cetățeni străini, finanțate cu capital străin, iar beneficiile treceau granița. Concluzia firească a fost că trebuiau luate măsuri pentru protejarea capitalului autohton, iar interesele generale trebuiau să prevaleze în fața intereselor personale, iar Camera de Comerț și Industrie Alba și-a propus să acționeze în acest sens.

Conducerea Camerei de Comerț și Industrie Alba, prin vocea președintelui ei, a susținut că singurele întreprinderi industriale sănătoase erau cele care-și desfășurau normal activitatea, sub „funcția purificatoare a concurenței”, acestea fiind și singurele care-și puteau extinde activitatea la fel ca și marele comerț. O fabrică se putea întregi cu una nouă, devenind mai mare, mai puternică. Astfel, o fabrică de cărămizi se putea uni cu una de construcții, iar rezultatul ar

¹⁸ S.J.A.N. Alba, *F.C.C.I.A.*, dos. 240/1933–1937, f. 39. (Se face referire la scumpetea hârtiei, zahărului, berii, a acidului carbonic, a sticlei, cimentului, vaselor de tinichea, a vaselor emailate etc.).

fi fost benefic pentru amândouă, pentru economie și pentru comunitate. Dacă micii meseriași, mai ales pantofarii, își încetau activitatea, exista posibilitatea ca și ei să se poată uni, să poată răzbi pe piață, înființând o fabrică de ghete, de exemplu¹⁹.

După opinia lui Gavrilă Crișan, dizolvarea micii industrii s-a datorat și lipsei unei legislații profesionale. Mai mult de 50% dintre industriași lucrau fără brevete. Greutățile mari pentru obținerea unui brevet de funcționare, taxele mari percepute de primărie, pretură, Casa Cercuală a asigurărilor sociale, Oficiile sanitare, depășeau posibilitățile lor economice. În schimb, sancțiunile pe care le prevedea legea industrială maghiară contra celor care lucrau fără brevet erau neînsemnate și ineficace. Astfel, munca calificată se confunda cu munca calificată și descuraja mica industrie. La acestea se adăuga și lipsa de implicare a Camerei de Muncă, nou înființată, instituție profesională care n-a fost însă reclamată de către meseriași deși nu le apăra interesele iar aceștia făceau sacrificii s-o susțină.²⁰

Sarcinile fiscale, numeroasele impozite, mult prea mari în raport cu veniturile pe care le obțineau micii întreprinzători, au creat dificultăți micii industri și meseriașilor care se zbăteau să supraviețuiască. În schimb, marea industrie era avantajată de un management performant, de capacitatea ridicată de modernizare a producției, de spiritul practic al conducerii care reușea să atragă în consiliile de administrație profesioniști și oameni influenți care știau să le apere interesele. În acest sens, a fost adresat un memoriu Uniunii Camerelor de Comerț și Industrie și, concomitent, mai multor ministere: Ministerul de Interne, Ministerul de Comerț, Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociale, Ministerul de Justiție. Intervenția Camerei de Comerț și Industrie Alba, unanim apreciată, a fost dată publicității. Protestul Camerei împotriva fiscalității excesive a rămas însă fără efect. Delegații Albei și-au spus răspicat opinia, aducând în discuție nevoia imperioasă a apărării intereselor economice în general, prin apărarea intereselor industriașilor și ale comercianților²¹.

Camera a urmărit protecția comercianților și a meseriașilor de impozite exagerate trimitându-și delegați pe lângă percepțiile și administrațiile financiare în scopul de a veghea aplicarea corectă a fiscalității. Au fost inițiate demersuri pentru înființarea unor instituții speciale de credit meșteșugăresc, cu dobânzi accesibile, scopul principal fiind sprijinirea și aprovizionarea micilor meseriași cu materii prime și semifabricate. Au fost inițiate instruirii în vederea ținerii unei contabilități riguroase. În acest sens, sloganul sub care s-a acționat a fost: *O întreprindere fără contabilitate este ca un ceasornic fără arătător*.

¹⁹ S.J.A.N. Alba, F.C.C.I.A., dos. 240/1933–1937, f. 31–34.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*, f. 44.

În întâlnirile pe care conducerea camerei le-a avut cu membrii săi s-a insistat, de fiecare dată, pe ideea că numai punând pe masă documente financiare clare se putea demonstra o activitate economico-financiară corectă, onestă, numai așa se putea ști în orice moment situația financiară reală a unei firme, numai așa o firmă își putea susține interesele în fața autorităților.

În apărarea intereselor industriașilor și ale comercianților și pentru o dezvoltare economică reală, normală, au fost și inițiativele Camerei de înlăturare a cametei. Era nesănătos pentru evoluția vieții de credit nesocotirea siguranței recuperării capitalului împrumutat. Stabilitatea lui ducea la o micșorare a valorii imobiliare. Iar creditorii pierdeau posibilitatea de realizare a creanțelor. De aceea s-a impus cu necesitate intervenția împotriva cămătăriei. Camera a intervenit, analizat, documentat necesitatea scăderii taxei scontului la BNR la nivelul scontului din celelalte țări europene. Fuzionarea băncilor pentru întărirea lor este singura soluție pentru refacerea creditului.

De asemenea, s-a urmărit constant încurajarea comerțului cinstit și ocrotirea lui împotriva elementelor care îl puteau compromite. Exista, de pildă, o lege de organizare a oboarelor care a fost extinsă și în Ardeal în 1927. Conform acesteia, oboarele și târgurile trebuiau organizate de Cameră, situație aproape imposibilă deoarece terenurile pe care erau organizate târgurile aparțineau orașelor respective fiind aducătoare de venituri la bugetul primăriei care, din acest motiv, nu a înțeles să le cedeze Camerei. Ori în Ardeal, în aceste târguri mișuna comerțul ambulant, comerț clandestin, care neplătind impozitele și celelalte sarcini legate de un comerț stabil, desigur avea posibilitatea desfacerii sub prețul pieței. În același timp, comerciantul fiind necunoscut, consumatorul păgubit prin vânzarea mărfii de proastă calitate nu putea să se despăgubească, neștiind contra cui să se plângă. Au fost luate unele măsuri în privința îmbunătățirii organizării târgurilor și oboarelor, deși sarcina aparținea primăriei care încasa venituri de aici. Au fost luate măsuri pentru protejarea comercianților autorizați contra celor care practicau ilicit ocupații similare, militându-se continuu pentru libertatea comerțului prin eliminarea celor care făceau comerț clandestin. Au fost depuse eforturi în direcția reducerii până la minim a comerțului ambulant. Camera de Comerț și Industrie Alba a întocmit un regulament pentru târgurile și oboarele din Ardeal care să împace pretențiile primăriilor în privința veniturilor rămânând ca și pe viitor acestea să rămână primăriilor, Camerele urmând doar să se ocupe de organizarea lor, precum și de instituirea unui control asupra acestora, conform legii, inclusiv în teritoriile alipite. Aceste postulate, împotriva oricăror obiecții, puteau fi completate, fiind un îndreptar de activitate constructivă.

În agricultură accentul a fost pus pe creșterea producției agricole, cantitativ și calitativ, precum și pe valorificarea produselor agricole. Distrugerea speculei

la sate, prin înființarea de cooperative de consum și valorizare, a stimulat producătorul să muncească, să cultive mai mult, mai bine, căci profitul era al lui și nu al speculanților care cumpărau la prețuri mici și vindeau la prețuri mari. În același scop, publicarea unei reviste pentru popor, unde oamenii să găsească informații utile despre culturile agricole, prețuri, despre unelte, mașini noi, semințe, selecționarea acestora, lucrări de făcut în funcție de perioadă, irigații, fixări de terenuri, diguiri, conservarea cerealelor, fructelor, exemple de bună practică în străinătate, pentru modernizarea agriculturii și ridicarea gospodăriilor sătești, s-a dovedit deosebit de utilă²².

Reducerea tarifelor CFR a fost esențială pentru revigorarea transportului de marfă dar și de persoane. Deși s-a făcut o reducere, aceasta nu a fost îndeajuns pentru a încheia campania începută. Scumpetea a redus enorm traficul. A luat avânt transportul cu autocamioane și cu autobuse, întâmplare, de altfel fericită, pentru că a demonstrat nevoia scăderii tarifelor CFR pentru a evita sucombarea acestuia. Intensificarea transportului rutier a impus rezolvarea problemei reparării urgente a șoselelor. Pe acest fond s-a solicitat Prefecturii și Ministerului Lucrărilor Publice, prin repetate adrese, repararea șoselelor Abrud–Zlatna–Alba Iulia și Alba Iulia–Cluj Napoca, repararea podurilor și înlocuirea celor deteriorate. Mai mult, proiectul realizării unei linii de cale ferată pe ruta Arad–Alba Iulia–Sibiu–Curtea de Argeș a fost discutat la București de către membri mai multor Camere direct interesate. Marele avantaj, pentru Alba, ar fi fost deschiderea traficului înspre Vechiul Regat și stabilirea de noi legături pentru piața noastră²³.

După opinia lui Gavrilă Crișan, contingentarea importului era singura stavilă contra haosului economic în care au căzut statele după Marea criză. Măsura a venit la timp deoarece a lăsa granițele închise însemna a expune viața economică tuturor încercărilor și surprizelor neplăcute. Totuși, contingentarea dacă folosea unor industrii, îndepărtând concurența fabricatelor străine, celor mai multe industrii le aducea greutate în procurarea materiilor prime, devenind tot mai dese cazurile de reducere a activității din acest motiv²⁴. Nu puține erau și situațiile celor care nu-și puteau procura piese de schimb venite din străinătate.

Pentru a ușura și a stimula activitatea de import-export, inclusiv prin evitarea deplasărilor la Oficiile Vamale din Arad și Cluj, în 1929 s-a înființat Oficiul Vamal din Alba Iulia. Era necesară stimularea exportului prin stimularea producției. Urmările ar fi fost imediate prin provocarea banului tezaurizat pentru activitatea productivă (după modelul Angliei, al Americii

²² *Ibidem*, f. 40.

²³ *Ibidem*, f. 45.

²⁴ *Ibidem*, f. 41.

de Nord). Apoi stimularea producției prin reducerea impozitelor, prin ieftinirea tarifelor de transport și valorificarea produselor agricole și anexe, prin cooperative de valorificare a produselor pe comune mai mari, grupe de comune sau reședințe de plase. Politica internă economică trebuia dublată de una externă prin intensificarea legăturilor cu state care au nevoie de produsele românești. Mai mult, trebuiau urmărite convenții cu alte state, condiționând importul articolelor lor de exportul articolelor românești. Recomandate pentru circumscripția Alba–Polonia, Germania, Cehoslovacia.

Un obiectiv urmărit cu perseverență a fost intensificarea exportului de vinuri, fructe, animale și alte produse agricole (cartofi, ceapă, miere, ciuperci uscate etc.), existând solicitări în acest sens din partea unor firme din Polonia, Germania, Belgia, Olanda, Suedia, Turcia, Siria, SUA care ofereau la schimb produse industriale.

Vinul din podgoria Albei, de calitate superioară, era aproape necunoscut pe piața externă și insuficient cunoscut chiar pe piața națională de profil. Medalia de Aur conferită la Expoziția internațională de vinuri organizată în Polonia a fost dovada incontestabilă în privința calității vinului dar, totuși, nu a fost suficient pentru a fi căutat și cerut. De aceea, în 1931, Camera a trimis un delegat la numeroase case de comerț de vinuri din țară și din străinătate iar constatările făcute au fost comunicate organelor abilitate. De asemenea, prin consulatele românești și prin Camerele de Comerț Exteritoriale, s-a făcut o intensă publicitate vinurilor. Cererea de vinuri a crescut treptat. Onorarea unor invitații venite din străinătate și participarea la unele expoziții de vinuri organizate în afara granițelor (Polonia, Paris, New-York) au impus treptat vinurile din podgoria Alba Iuliei (Șard, Ighiu, Țelna, Bucerdea Vinasă, Cricău etc.) pe piața internațională de profil. Acestea au fost apreciate și considerate ca foarte bune calitativ, la nivelul celor mai renumite vinuri din celelalte regiuni viticole ale României. Criza economică a lovit în cele din urmă și acest domeniu, tocmai când greutățile păreau depășite. În 1933, la solicitarea Poloniei, prin Camera de Comerț Româno-Polonă, s-a făcut o prezentare pe piața polonă a vinului Albei. Polonezii au solicitat multe mostre și desfacerea în cantități mici, punând accent, așadar, pe diversitate. De aceea trebuia gândită în acest scop o strategie de pliere a producției de vinuri specifice Albei la condițiile pieței externe.

Domeniul comercializării fructelor era, de asemenea, complet lipsit de organizare. Nici o altă marfă nu prezenta diferențe mai mari de prețuri pe piețele interne și externe precum fructele. Exportul de fructe le-a ridicat prețul. În comparație cu 1931, nucile, de pildă, au înregistrat pe piață o majorare de preț de 200%. S-au făcut atenționări în presa locală asupra necesității

organizării atât a producției cât și a valorificării produselor. Camera de Comerț Româno-Germană a făcut publice prețurile fructelor pe piața germană prin buletine puse la dispoziția celor interesați.

Conducerea Camerei a conștientizat că adaptarea vieții economice și financiare la noua situație a creșterii prețurilor, datorate crizei economice, presupunea în mod necesar ca politica economică a țării să fie modificată după modelul tacticilor și al experienței celorlalte state. În spiritul acestei concluzii, Gavrilă Crișan a înaintat forurilor superioare competente, Uniunea Camerelor și Guvern, sugestii cu măsurile pe care le considera absolut necesare: menținerea stabilității monetare cu condiția să nu împiedice dezvoltarea activității productive; comprimarea și echilibrarea bugetelor statului, județelor, comunelor²⁵; ușurarea fiscalității excesive care apăsa asupra producției și a comerțului²⁶; revizuirea tarifului vamal spre a-l reajusta la actuala situație a prețurilor fără a lovi industriile cu tradiție²⁷; reajustarea tarifelor de transport la actuala situație a prețurilor, prin reducerea la minimul posibil chiar cu riscul și cu prețul unor deficite a regiei CFR, care ar urma să fie acoperite cu ajutorul emisiunilor treptate²⁸; deparazitarea de întreprinderile spoliatoare ce reprezintă interese străine²⁹; stimularea exportului nu poate avea urmări bune prin acordări de prime; restaurarea creditului prin eliminarea din viața economică a instituțiilor care l-au compromis, lichidarea forțată a instituțiilor de credit cu tezaure goale³⁰.

²⁵ Lichidarea trecutului, asanarea datoriilor vechi ale agricultorilor, comercianților și industriașilor și achitarea către stat a creanțelor acestora, actuala asanare a datoriilor nu puteau avea efectul dorit ci doar menținerea înghețată a funcțiilor instituțiilor de credit și cu ea întreaga suflare economică.

²⁶ În perioada de criză, când producția scadea, micșorarea era aproape imposibilă, impozitele urmând să crească și să fie suportate de un număr mai mic de elemente economice, afară de cazul în care comprimările ar merge până acolo încât ar periclita funcționarea sănătoasă a serviciilor de stat.

²⁷ Scumpirea articolelor întreprinderilor care s-au cartelat și au abuzat prea mult de politica de încurajare industrială a statului au impus privațiuni și au scumpit viața, conducând la reducerea consumului, a circulației mărfurilor, a pieței de muncă, a veniturilor statului.

²⁸ Aceasta să se facă pentru scurt timp pentru că intensificarea transportului compensează ulterior golul datorat reducerii tarifelor.

²⁹ Industriile nu aveau nevoie de organisme și dirijare de către instituții de stat căci prosperitatea lor era condiționată de bogăția agriculturii, de nivelul ridicat al gospodăriilor țărănești și de ieftinătatea transportului. Comenzile statului, subvențiile, avantajele, protecția vamală, toleranța cartelurilor nu aveau o bază generală bună și serioasă și aceste măsuri erau cu atât mai puțin păgubitoare economiei generale cu cât durau mai puțin.

³⁰ Aceste instituții provocau distrugerii de durată ale industriei și comerțului, menținându-se artificial, pierderile putând fi compensate prin stimularea circulației bunurilor la nivel național și dincolo de granițele țării.

Chiar dacă s-au obținut unele succese în activitatea Camerei, criza economică a impus comprimarea cheltuielilor și implicit a bugetelor³¹. De fiecare dată, însă, spiritul de economie al celor de la conducerea Camerei a asigurat excedente, depuse la bănci ca surse pentru proiectele viitoare ale Camerei. Rigoarea conducerii a fost demonstrată de fiecare dată prin verificările făcute periodic de cenzori și Înalta Curte de Conturi, constatându-se o activitate conformă Legii contabilității publice și Legii Camerelor de Comerț și Industrie³². Problemele curente ale Camerelor au continuat să fie discutate în cadrul consiliilor de administrație și a comitetelor de direcție.

În ciuda bugetelor reduse, Camera a sprijinit învățământul, inițial prin acordarea câtorva burse, ori prin subvenții, și, apoi, treptat, prin înființarea unor școli de comerț, a unor școli de arte și meserii și a unor școli de ucenici³³. La începutul anului 1930 au fost înființate Casa de Ajutor a funcționarilor Camerei³⁴ și Casa de Ajutor a comercianților și industriașilor³⁵. Tot pentru a veni în sprijinul celor afectați de criza economică, cu avizul Ministerului de Interne și al Ministerului Industriei și Comerțului, au fost emise bilete în valoare de 1.600.000 lei pentru organizarea unei loterii, camera adăugând la această sumă 5% din bugetul ei anual. S-a cumpărat teren pentru construirea noului sediu.

Pe fondul dificultăților prin care trecea țara, ca urmare a crizei, multe bănci au încetat să mai facă plăți. Ca urmare a acestui fapt, prin Decizia Ministerului Industriei și Comerțului nr. 47042, din 12 mai 1931, Camerele au recurs doar la serviciile Băncii Naționale. Camera de Comerț și Industrie Alba, în 1932, avea deja de recuperat din șapte bănci o datorie de aproximativ 800.000 lei. S-au depus eforturi pentru menținerea unui echilibru economico-financiar. La nivelul Uniunii au fost organizate sesiuni anuale, întruniri și consfătuiri la care au participat președinții și secretarii camerelor din țară pentru discutarea problemelor și găsirea soluțiilor.

³¹ S.J.A.N. Alba, *F.C.C.I.A.*, dos. 32/1930, f. 284.

³² Se verifica activitatea de gestiune, bilanț, respectarea bugetului, excedentul și deficitul, inventarul.

³³ Încă din 1924 exista la Alba Iulia o școală superioară pentru băieți și la Aiud una similară pentru fete. Prin decizia mitropolitului unit Vasile Suciu, la Blaj, și-au mai deschis porțile două școli superioare ce comerț, una pentru băieți și una pentru fete. Școlile de arte și meserii din Zlatna și Aiud, precum și alte zece școli de ucenici din circumscripție s-au bucurat de susținerea Camerei de Comerț și Industrie prin subvenții și acordarea de burse.

³⁴ S.J.A.N. Alba, *F.C.C.I.A.*, dos. 32/1930, f. 271 (Scopul acesteia a fost acela de a asigura și acorda tuturor membrilor săi ajutoare de boală sau infirmitate, pensii, ajutoare pentru aprovizionarea de iarnă sau pentru concedii de odihnă).

³⁵ S.J.A.N. Alba, *F.C.C.I.A.*, dos. 59/1931, f. 12. (Avea ca obiectiv sprijinirea și ajutorarea celor care, în condițiile crizei economice, și-au încetat activitatea și erau în stare de sărăcie).

Lui Gavril Crișan, președintele Camerei de Comerț și Industrie Alba, i s-a datorat înființarea Camerei de Comerț, Industrie și Agricultură Româno-Maghiară cu sedii la București și Budapesta în 1931, aici fiind aleși membrii Gavril Crișan și Fuchs Nandor³⁶. În cadrul consfătuirii președinților și secretarilor camerelor din Ardeal și Banat, organizată la Cluj în octombrie 1932, a fost pusă în discuție ideea înființării unor camere regionale, apoi un proiect al Legii Camerelor de Muncă. A fost înaintat un protest împotriva intenției de a scoate serviciul Registrului Comercial de sub conducerea Camerelor de Comerț și Industrie. A fost discutată problema șomajului înaintându-se propuneri pentru ajutorarea șomerilor. La toate aceste discuții a fost prezent și Gavril Crișan, președintele Camerei de Comerț și Industrie Alba.

După finalizarea mandatului, la 22 octombrie 1933, au fost organizate alegeri pentru un nou consiliu, cu autorizarea Uniunii și a Ministerului. Datorită rezultatelor obținute, în ședința de constituire a consiliului de administrație, din 16 noiembrie 1933, a fost reales ca președinte Gavril Crișan, iar ca vicepreședinți Ferdinand Fuchs, pentru secția economică, și Camil Velican, pentru secția industrială. Au fost create comisiile de lucru, financiară, a oboarelor, de studii, de propuneri, de numiri și înaintări. După patru luni de funcționare a fost dizolvat prin Decretul Regal din 3 martie 1934 și înstituită o comisie interimară în frunte cu Dumitru Tanu, director de bancă în Alba Iulia.

Criza economică, manifestată în perioada 1929–1933, instabilitatea politică, dese schimbări de guvern și dificultățile existente la nivel național au impus măsuri cu caracter centralist în scopul unui mai bun control asupra situației. Crearea camerelor regionale, în anul 1934, prin Legea pentru reducerea Camerelor de Comerț și Industrie, în condițiile în care numărul acestora crescuse de la 30 în 1924 la 47 în 1932, a determinat intrarea Camerei de Comerț și Industrie din Alba Iulia sub jurisdicția Camerei din Sibiu, situația menținându-se până în 1936 când și-a redobândit autonomia și vechea circumscripție. Considerându-se că activitatea acestor instituții se reduce doar la polemici politice, că mijloacele materiale de care dispun sunt insuficiente și cheltuielile mari, concluzii exprimate chiar în cadrul unor consfătuiri ale președinților și secretarilor camerelor din Banat și Ardeal, s-a hotărât concentrarea lor. Astfel, Camera de Comerț și Industrie din Alba Iulia a devenit o secțiune a Camerei de Comerț și Industrie din Sibiu, care cuprindea județele Alba, Târnava Mică și Râmnicu Vâlcea. În fruntea Camerei a fost desemnat Alexandru Bărbat. Dumitru Tanu a ajuns la conducerea secțiunii Alba Iulia iar Dumitru Simion la conducerea secțiunii Râmnicu Vâlcea.

³⁶ S.J.A.N. Alba, *F.C.C.I.A.*, dos. 79/1931, f. 91.

Prin Legea Camerelor de Comerț și Industrie din 30 aprilie 1934, instituția din Alba a rămas secție a Camerei Regionale din Sibiu, fapt care a trezit nemulțumirea grupurilor de interese economice din județ, fiindcă o asemenea tutelă însemna formalități administrative și procedurale mai complicate, muncă mai multă, pierdere de timp, reducerea veniturilor rezultate din impozite adiționale și taxe, cu 50%. Există, de asemenea, ideea că progresele înregistrate în circumscripție, în perioada mandatului lui Gavrilă Crișan la conducerea Camerei, o perioadă dificilă datorită crizei economice, se vor pierde.

Bibliografie

Surse inedite

Serviciul Județean Alba al Arhivelor Naționale

Fond Camera de Comerț și Industrie Alba

Surse editate. Lucrări generale și speciale

Buciuman, Eugen, (coord.), *Monografia activității camerale în județul Alba 1850–2000*, Editura Altip, Alba Iulia, 2000.

Cisteianu Șerbu, Virgil, *Dicționarul istoric și statistic al localităților din județul Alba*, vol. I, Editura Santinel, Alba Iulia, 2007.

Hamangiu, C., *Codul General al României. Legi uzuale*, Partea I, Editura Monitorul Oficial, 1938.

Monitorul Oficial, nr. 84, din 10 aprilie 1931.